

Vergaderjaar 2017–2018

29 653

Het Nederlands buitenlands beleid ten aanzien van Latijns-Amerika en de Cariben

A

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 18 mei 2018

De leden van de vaste commissies voor Koninkrijksrelaties¹ en voor Immigratie en Asiel / JBZ-Raad² hebben met zorg kennisgenomen van de situatie in Venezuela en het grote aantal Venezolanen dat het land is ontvlucht.

Naar aanleiding hiervan hebben de leden van de vaste commissie voor Koninkrijksrelaties op 4 april 2018 een brief gestuurd aan de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

De Staatssecretaris heeft op 17 mei 2018 gereageerd.

De commissies brengen bijgaand verslag uit van het gevoerde schriftelijk overleg.

De griffier voor dit verslag,
Bergman

¹ Samenstelling **Koninkrijksrelaties**:

Engels (D66), Van Bijsterveld (CDA), Ten Hoeve (OSF), Huijbregts-Schiedon (VVD), Van Kappen (VVD), Ester (CU), Ganzevoort (GL) (*voorzitter*), De Graaf (D66) (*vice-voorzitter*), Schouwenaar (VVD), Sent (PvdA), Kok (PVV), Gerkens (SP), Vlietstra (PvdA), Don (SP), Van Hattem (PVV), Jorritsma-Lebbink (VVD), Meijer (SP), Oomen-Ruijten (CDA), Rinnooy Kan (D66), Schalk (SGP), Teunissen (PvdD), Sini (PvdA), Baay-Timmerman (50PLUS), A.J.M. van Kesteren (PVV).

² Samenstelling **Immigratie en Asiel/JBZ-Raad**:

Engels (D66), Nagel (50plus), Van Bijsterveld (CDA), Duthler (VVD), Ten Hoeve (OSF), Schaap (VVD), Strik (GL) (*vice-voorzitter*), Knip (VVD), Faber-van de Klashorst (PVV), Schouwenaar (VVD), Gerkens (SP), Bredenoord (D66), Dercksen (PVV) (*voorzitter*), D.J.H. van Dijk (SGP), Van Hattem (PVV), Knapen (CDA), Nooren (PvdA), Oomen-Ruijten (CDA), Rombouts (CDA), Stienen (D66), Teunissen (PvdD), Wezel (SP), Bikker (CU), Overbeek (SP), Van Zandbrink (PvdA), Fiers (PvdA).

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Den Haag, 4 april 2018

De leden van de vaste commissies voor Koninkrijksrelaties en voor Immigratie en Asiel / JBZ-Raad hebben met zorg kennisgenomen van de situatie in Venezuela en het grote aantal Venezolanen dat het land is ontvlucht.

Deze leden vernemen graag de laatste stand van zaken ten aanzien van de toestroom van Venezolaanse vluchtelingen naar het Caribisch deel van het Koninkrijk. Welke voorbereidingen zijn en worden er getroffen voor de opvang van Venezolaanse vluchtelingen in het Caribisch deel van het Koninkrijk? Zijn Aruba, Curaçao en Bonaire in staat om eventueel grote aantallen Venezolaanse vluchtelingen op te vangen en hoe ondersteunt de Nederlandse regering de eilanden hierin? Wat zijn de verantwoordelijkheden van de regeringen van de landen in het Koninkrijk en van de Koninkrijksregering bij de opvang van Venezolaanse vluchtelingen in het Caribisch deel van het Koninkrijk? Tot slot vragen deze leden u in meer algemene zin de vraag te beantwoorden naar de bevoegdheidsverdeling en daarmee samenhangende verantwoordelijkheden tussen de landen en het Koninkrijk nu de problematiek diverse terreinen raakt, als daar zijn buitenlands beleid, grensbewaking, inzet kustwacht, immigratie en integratie.

De leden van de vaste commissies voor Koninkrijksrelaties en voor Immigratie en Asiel / JBZ-Raad zien uw reactie met belangstelling tegemoet en ontvangen deze graag uiterlijk binnen vier weken na dagtekening van deze brief.

De voorzitter van de vaste commissie voor Koninkrijksrelaties,
R.R. Ganzevoort

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 17 mei 2018

Met deze brief wordt tegemoetgekomen aan het verzoek van de vaste commissies voor Koninkrijksrelaties en voor Immigratie en Asiel/ JBZ-Raad van 4 april jl., waarin u uw zorgen kenbaar maakt over de situatie in Venezuela en het grote aantal Venezolanen dat het land is ontvlucht. In deze brief zal conform uw wensen een toelichting worden gegeven op de laatste stand van zaken ten aanzien van de toestroom van Venezolaanse migranten naar het Caribisch deel van het Koninkrijk. Tevens wordt ingegaan op uw vragen inzake opvang, ondersteuning en de verantwoordelijkheids- en bevoegdheidsverdeling.

Migratiestromen Venezuela

De situatie in Venezuela is onverminderd zorgelijk. Veel Venezolanen besluiten het land te verlaten en vertrekken naar omliggende landen in Latijns-Amerika. Uit een rapport van de European Asylum Support Office (januari 2018) zouden naar schatting tussen de 1 en 2,5 miljoen Venezolanen tussen 2014 en 2017 het land hebben verlaten. De meeste Venezolanen zijn vertrokken naar buurlanden Colombia (550.000) en Brazilië (70.000). Volgens UNHCR steken dagelijks inmiddels 800 Venezolanen de grens met Brazilië en 3.000 Venezolanen de grens met Colombia over. Maar ook in andere landen stijgt het aantal Venezolaanse migranten volgens cijfers van UNHCR.

Tegen deze achtergrond zijn er nog altijd geen aanwijzingen die duiden op een (aanstaande) grote migratiestroom richting de (ei)landen van het Caribisch deel van het Koninkrijk. De migrantenstroom loopt zoals beschreven hoofdzakelijk over land richting de buurlanden van Venezuela. Er is geen reden om aan te nemen dat dit binnenkort gaat veranderen. Het kabinet houdt de ontwikkelingen in de regio desalniettemin goed in de gaten. Ook al zijn er geen signalen die wijzen op een massale migrantenstroom, de Kustwacht constateert wel een toename in het aantal aangehouden ongedocumenteerde Venezolanen ten opzichte van voorgaande jaren. In 2017 heeft de Kustwacht – mede vanwege de gerichtere patrouilles door de situatie in Venezuela – in totaal 326 ongedocumenteerde Venezolanen onderschept die per boot de (ei)landen probeerden te bereiken. In 2016 betrof dat er nog 122. De meest recente cijfers laten zien dat de Kustwacht tot medio april 70 ongedocumenteerde Venezolanen heeft aangehouden. Daarbij dient te worden opgemerkt dat het reguliere verkeer tussen Venezuela en Aruba, Bonaire en Curaçao gedurende het grootste deel van deze periode verstoord was als gevolg van de eenzijdig door de Venezolaanse regering opgeworpen grensblokkade. Met de heropening van de grenzen per 7 april jl. blijven de betrokken diensten en autoriteiten daarom waakzaam.

Het overgrote deel van de illegale Venezolaanse migranten betreft nog altijd de zogenoemde *illegale overstayers*, waarbij men legaal binnenkomt via de luchthavens en daarna in de illegaliteit verdwijnt na de maximaal toegestane verblijfsperiode. Ons beeld is daarbij nog altijd dat het over het algemeen gaat om migranten die met economische motieven richting de eilanden komen. Het kabinet steunt derhalve – met inachtneming van de beperkte absorptiecapaciteit van de (ei)landen en met inachtneming van geldende internationale verdragen – het restrictief vreemdelingenbeleid dat in het Caribisch deel van het Koninkrijk wordt gevoerd.

Opvang en absorptiecapaciteit in het Caribisch deel van het Koninkrijk

De opvang van migranten betreft een landsaangelegenheid. Dit betekent dat Aruba en Curaçao zelf verantwoordelijk zijn voor het treffen van voorbereidingen voor mogelijke opvang van Venezolaanse migranten. Voor wat betreft Bonaire heeft het Ministerie van Justitie en Veiligheid in samenwerking met het openbaar lichaam, de uitvoeringsorganisaties en Defensie een noodplan ontwikkeld dat toeziet op een grote instroom van om bescherming vragende migranten. Voor Bonaire draagt Nederland immers een bijzondere verantwoordelijkheid. Alle betrokken (ei)landen investeren continu in het verder uitwerken en updaten van de eigen crisisplannen. Waar mogelijk en gewenst staan we elkaar daarin bij met benodigde kennis en expertise. Deze ondersteuning wordt ook geboden door diverse internationale hulporganisaties.

Verantwoordelijkheids- en bevoegdheidsverdeling binnen het Koninkrijk

Uw Kamer merkt terecht op dat de problematiek diverse terreinen raakt. Dit vindt ook zijn weerslag in de verdeling van verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Interne aangelegenheden, Koninkrijksaangelegenheden en buitenlandse aangelegenheden hebben immers vaak raakvlakken met elkaar. Het migratiebeleid, inclusief asiel, toelating en uitzetting betreft bijvoorbeeld een landsaangelegenheid. Daarmee zijn de landen in het Koninkrijk zelf verantwoordelijk voor de eigen wet- en regelgeving, procedures en de opvang van migranten. Zolang de landen zich daarbij houden aan het internationale recht, past bemoeienis van het Koninkrijk niet.

Bij een grotere instroom dan de landen aankunnen, kunnen Aruba en Curaçao zo nodig een verzoek om onderlinge bijstand doen. De Minister-President van Curaçao heeft eind januari – anticiperend op de verslechterende situatie in Venezuela – de Nederlandse regering verzocht om Curaçao bij te staan in het geval zij de migranten niet meer zelfstandig zouden kunnen opvangen. Het kabinet ziet in dit verzoek vooral een wens om nauwer samen te werken in de voorbereiding op een eventueel noodscenario. Met de autoriteiten van zowel Aruba als Curaçao wordt daarom gekeken welke ondersteuning benodigd zou zijn in een dergelijk scenario. Daarbij wordt onder andere gekeken naar de opties voor onderlinge bijstand via bijvoorbeeld het leveren van kennis en expertise. In respons op een ander verzoek om ondersteuning van de Minister van Justitie van Curaçao hebben de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid en ik een financiële bijdrage ter waarde van 132.000 euro beschikbaar gesteld aan de regering van Curaçao voor de verbouwing en inrichting van aanvullende detentiecapaciteit voor vreemdelingen. De beschikbare detentiecapaciteit bleek niet langer toereikend met het oog op het toenemend aantal verwijderingen en uitzettingen. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken waarborgt internationale verplichtingen en onderhoudt waar nodig contacten met derde landen en internationale organisaties over de gevolgen van de situatie in Venezuela. Het Koninkrijk kan internationaal via het Ministerie van Buitenlandse Zaken worden aangesproken indien mensenrechten of internationale verplichtingen in het geding komen.

Daar waar het gaat om grensbewaking, geldt wederom dat elk van de landen zelf verantwoordelijk is voor de eigen grenscontrole. De Kustwacht vormt daarbij slechts één schakel in een keten van rechtshandavingsorganisaties. Dit samenwerkingsverband tussen de landen van het Koninkrijk der Nederlanden geeft sinds 1996 inhoud aan het gezamenlijke

belang van de landen bij een slagvaardig en effectief optreden op zee in het kader van de maritieme rechtshandhaving en dienstverlening in het Caribisch gebied. Dat gezamenlijke belang komt ook tot uitdrukking in de taken van de Kustwacht, bij het bestrijden van mensensmokkel, mensenhandel en illegale immigratie (bijvoorbeeld afkomstig uit Venezuela). Hierbij is goede samenwerking (zoals het wederzijds uitwisselen van informatie) met onder andere de immigratiediensten van groot belang. Indien de Kustwacht een boot met ongedocumenteerden onderschept, worden het vaartuig en aangetroffen personen overgebracht naar één van de steunpunten op Curaçao (Marinebasis Parera) of Aruba (Marinierskazerne Savaneta). Daar worden de personen na een veiligheidsfouillering overgedragen aan de lokale politiediensten. Vervolgens zijn de landen zelf verantwoordelijk voor de verdere afhandeling van de aangetroffen personen conform lokale migratieprocedures.

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
R.W. Knops